

ТРИ ЦЕНТИ В З'ЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЮ З'ЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свобода“: BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РУЗВЕЛТ ВИБИРАЄТЬСЯ В ОБІЗДКУ

ВАШИНГТОН. — Президент знов вибирається в поїздку, щоб оглянути як слід всі воєнно-стратегічні пункти. Плян його подорожі точно не зазначений. Але правдоподібно він удасться на Карибське море і по дорозі огляне також ті бази, які Америка набула від Англії. Бо влади звелили воєнному кораблю „Тоскалуза“, на якому президент їздив в подорож перед тим, готовитись до їзди з Норфолку до Маямі. Президент заявив, що їде в дальшу дорогу, а колиб треба було поспішно вертати, то уживе літака. На запит, чи дозволять йому їхати літаком його тілоохоронні влади президент відповів, що наскільки йому відомо нема писаного права, яке заборонялоб президентів їхати літаком. Все таки він признався, що останній раз їхав літаком ще тоді, коли не був президентом.

В. СКРАБА, УКРАЇНЕЦЬ, ВИБРАНИЙ РАДНИМ У ВИННІПЕГІ.

ВИННІПЕГ. — В міських виборах Винніпегу вийшов на міського радного канадієць українського походження, В. Скраба.

ЗАГОВІР ВБИТИ ГЕНЕРАЛА КАМАЧА.

МЕКСИКО СІТІ. — Знов прикрий випадок скалутути гарний настрій, що панував у Мексико внаслідок приїзду чужих делегацій, щоб взяти участь в інавгурації нововибраного мексиканського президента, генерала Камача. Цей раз спокій скалутути комуністи, які планували тихцем замах на життя Камача. Поліція довідалась про ті пляни і зробила наїзд на квартиру комуністичної партії. Та в хвили, коли майор поліції, Г. Галегос ввійшов з п'ятьма іншими поліцейськими до комуністичної квартири звідтам посилався гряд куль, який відразу положив майора трупом. Скріплена поліція таки вдерлась до квартири і арештувала всіх приєднаних.

ВАЛАС ЗЛОЖИВ ВІЗИТУ ПРЕЗИДЕНТОВІ КАРДЕНАСОВІ.

МЕКСИКО СІТІ. — Генрі Валас, заступник президента та теперішній голова американської делегації на інавгурацію нового мексиканського президента Камача, зложив візиту теперішньому президенту Карденасові та передав лист від президента Рузвелта, в якому Рузвелт пересилає Мексикові найкращі приятельські побажання та просить переговорити з Валасом всі справи, що дотичать відносин обох країв.

РОЗМОВА ПРЕЗИДЕНТА З ДАЕСОМ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт мав однугодинну розмову з головою комітету дослідів неамериканських активностей, Мартіном Даесом. По тій розмові Даес говорив, що він буде далі продовжати свою роботу разом з комітетом і має надію, що державні чинники будуть разом з ним співпрацювати. Даес не виявляв великого захоплення тою розмовою.

ВИЛКІ ПЕ НА ЗДОРОВ'ЛЯ ПРЕЗИДЕНТА.

НЬО ЙОРК. — Вендел Вилкі, побитий президентський кандидат, виголосив промову до представників студентських організацій в готелі Комодор в Нью-Йорку і в тій промові сказав, що демократія конче потребує всесторонньої дискусії, коли хочеш кінувати. Але та дискусія мусить бути чиста, річова і без лайки. Ті, що не хочуть дискутувати суспільних справ, а також ті, що в дискусію зараз встромляють лайку та особисті справи, є ворогами демократії. Під кінець промови він підняв товст на здоров'я президента Рузвелта.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ЗА КОРОТКІ ГОДИНИ.

НЬО ОРЛІНС. — Конвенція Американської Федерації Праці ухвалила, що в теперішню пору рішення нема потреби продовжати робочий тиждень праці з 40 годин на 44. Покищо лиш два мільйони людей дістали працю внаслідок кампанії зброєння. Решта є без роботи. Правда, що в промислі дається відчувати певний брак фахових робітників. Але цей брак можна надолужити тим, що фахові робітники, яких обмаль, будуть працювати довше за півтораразовою заплавою. Конвенція ухвалила також резолюцію, щоб, по закінченні зброєння впровадити в Америці 30-годинний тиждень. Бо коли зброєння скінчиться, то настане в Америці таке безробіття, якого не знала історія.

ЯК БОРОТИСЬ З „П'ЯТОЮ КОЛЮМНОЮ“.

НЬО ЙОРК. — До представників студентських організацій в готелі Комодор виголосив промову асистент Едгара Гувера, голови Федерального Бюро Інвестицій, Ніколс, і сказав, що небезпека для Америки з боку підірваних елементів велика. Але з тою небезпечкою треба боротись в спокійній американській спосіб. Не можна допускати гістерії до цієї боротьби. Бо тоді чимало суспільних мордерів буде використовувати цю боротьбу для власних особистих порохунків з немилими собі людьми.

ЗАЛОЖЕННЯ АМЕРИКАНСЬКОГО КОНСУЛЯТУ У ВЛАДИВОСТОЦІ

Внаслідок розмов між советським амбасадором в Вашингтоні, Уманським, та підсекретарем департаменту стейту, Сомнером Велесом, буде створений у Владивостоці американський консулят. Це перший випадок, що Совети дозволяють чужій державі творити консулят поза Москвою. З Владивостоку Америка зможе пильно слідкувати за тим, що діється на Далекому Сході, зокрема за рухами Японії. Цей консулят також буде пильно слідкувати за торговельним рухом, що відбувається в тамтих сторонах. Як відомо, Владивосток є брамою крізь яку напливають до Советів товари з боку Тихого океану. Через Владивосток їде тепер чимало пошти з Німеччини та до Німеччини. Сомнер Велес, однак, заявив, що дозвіл на створення консуляту в Владивостоці не має жадного політичного значіння, тільки торговельне. Советський представник не хотів дискутувати політичних справ.

ПОМІЧ ГРЕЦІЇ

Департамент стейту застановляється над проханням Греції допомогти їй в тій війні з Італією. В засаді американський уряд рішився допомогти. Але як саме — покищо не відомо. Офіційні кола говорять, що поміч Греції ніколи не може піти на шкоду американському зброєнню. Себто, есентуальна послілка літаків Греції ніколи не може бути урвана з тої частини, що їде для американської армії і флоту. Значить, що та поміч піде з тої частини зброї, яку виробляють в Америці для Англії.

ІТАЛІЯ МАЄ БРАК ХАРЧІВ

Американський департамент хліборобства, який має докладні інформації з Європи, опублікував тепер звіт про харчове положення Італії. В тій звіті говориться, що Італія, внаслідок війни і блокади Англії знаходиться в дуже прикрому харчовому положенні. В 1939 році ціни на харчі підскочили на 35%, а від часу виповідження війни Італії підскочили на нових 33%, і то не звертаючи уваги на гострі диктаторські міри, які забороняють зріст цін. Внаслідок блокади спиною до Італії довіз: 95% товщів і оливів, 70% відсотків зерна, 95% вовни і бавовни та 75% шкір; довіз мяса, кави, гуми і льну цілком припинений. Італія тепер в тижні має п'ять безмисних днів. Харчі різко обмежені. А в надходячій зимі брак сирівців дасться їй гірко відчутти.

ПРИЇЗД ШОТАНА ДО АМЕРИКИ

На кораблі „Екскампіон“, прибув до Америки бувший французький прем'єр, Каміль Шотан. Його зустріли кореспонденти і ставили різні запити. Шотан був одним з тих французьких державних мужів, що були за замирення з Німеччиною. Тепер він говорив, що Америка мусить мати довіря до Франції. Душа Франції не зміненна. Франція знов піднесеться до давньої слави, говорив він. До Америки він приїхав в „приватній місії“. Звідси вийде до Полудневої Америки.

ІТАЛІЯ ВИСЛАЛА ДО АЛЬБАНІЇ 300 НОВИХ ЛІТАКІВ

Італійський воєнний комунікат подає, що грецькі наступи зістали здержані. Кажеться, що сталося це у великій мірі завдяки італійським летунам, що нищили зади грецьких частин. Далі подається, що до Альбанії вислано 300 літаків. Комунікат твердить, що місто Аргірокастрон є далі в італійських руках, як теж і пристань Порто Едда. Мусоліні мав зарядити велику контрфорензиву. Тому італійці надіються, що скоро шастя перехилиться на фашистський бік.

ГЕРОЙСТВА ГРЕЦЬКОГО ВІЙСЬКА І НАСЕЛЕННЯ

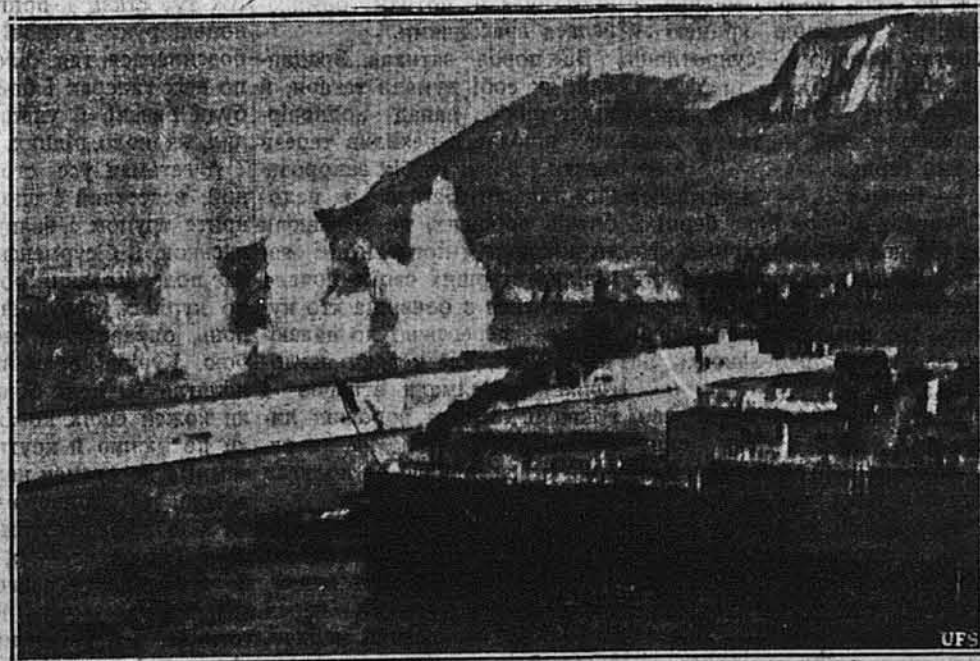
Воєнний кореспондент часопису „Ди Нью Йорк Таймс“ подає, що властива геройська боротьба ведеться по селах і малих містечках, де грецьке населення бореться з ворогом дійсно по геройськи. Даючи малі приклади такої боротьби, кореспондент підкреслює, що назагал про неї ніхто не буде знати, ні не буде написана про те ніяка історія.

ДОДЕКАНЕЗЬКІ ОСТРОВИ НЕ ВИДЕРЖАТЬ

Бритійці заповідають, що т. зв. Додеканезькі острови, що є під італійською владою, не мають води, газоліни, муніції й поживи. Тому треба надіятись, що вони можуть кожної хвилини піддатись.

БОРІТЬБА В АНГЛІЙСЬКІМ КАНАЛІ

Виходить, що в Англійським каналі прийшло до морської сутички між британцями і німцями. Про це говориться в комунікатах: британським і німецьким. Але, очевидно, ріжно. Бритійський комунікат подає, що один контрторпедовець зістав ушкоджений, знову німці твердять, що затоплено два англійські контрторпедовці без ніякої шкоди з їх боку.

АНГЛІЙСЬКА ФЛОТА ОБСТРІЛЮЄ ФРАНЦУЗЬКІ КОРАБЛІ В АЛЬЖІРСЬКОМУ ПОРТІ ОРАН. — Стови води показуються, де впали кулі. Видно, що вони не донесли до цілі. Остаточно-англійці ушкодили кілька кораблів.

В РУМУНІЇ ЦІЛКОВИТЕ БЕЗГОЛОВ'Я

БУДАПЕШТ. — З відомостей, які доходять до Мадярщини з сусідньої Румунії, виходить, що ціла Румунія обнята горожанською війною. Центральна влада не має ніякої контролі над тим, що діється в краю. Залізна Гвардія далі переводить арешти. Один мадярський часопис подає, що Залізна Гвардія мала вимордувати сотні жидів, а дехто каже, що аж дві тисячі. Це мало статись в Плоєсті, себто в тому місті, що є центром нафтової продукції. Військо має бути за те, щоб довести край до порядку і підпірає уряд прем'єра Антонеску. Та ген. Антонеску втратив усякий авторитет. Навіть кажуть, що не знати, де він обертається, бо мабуть вийшов за столицю до Плоєсті, щоб там спинити мордування жидів. Теж кажуть, що молодий король Михайло вже втік з Румунії до Югославії, але цього не підтверджує американська пресова агенція, що твердить, що король є десь коло Букарешту. Між військом і членами Залізної Гвардії приходить всюди до кривавих сутичок. Залізна Гвардія не слухає уряду, ні приказів армії. Проголошені воєнні закони ніким не примінюються. Ось в такім положенні опинилась Румунія і ніхто не знає, що з того вийде. Мадярські джерела ще подають, що німецькі війська не напливають до Букарешту, та що німці не беруться перебирати владу, щоб встановляти порядок. Але як це дійсно мається, ніхто не знає. Тільки підкреслюють, що якщо німці перебрали владу, тоді британці моглиб спокійно зачати бомбардування тих місцевостей, де добувають нафту, що булоб для Німеччини великою шкодою.

ЗАЛІЗНА ГВАРДІЯ ЗАЛИЛА СТОЛИЦЮ.

БУКАРЕШТ. — Члени Залізної Гвардії завалили Букарешт, зіхавшись з усіх сторін на похорон Корнелія Кодреану і його 13 товаришів, яких постріляно тому два роки. На похорони прибув фон Шірах, як спеціальний висланник Гітлера. Там Кодреану і його товаришів лежать в церкві в гарних домовинах, покритих зеленню і квітами. Їх поховують у спеціальних гробах, що будуть постійно обкладувані квітами.

КОДРЕАНУ ВИПРАВДАНИЙ.

БУКАРЕШТ. — Залізна Гвардія встановила „реабілітаційний процес“, що відбувся перед судом з чотирьох суддів, членів Високого Суду. Цей суд зніс присуд, виданий на Кодреану в 1938 році й заявив, що Кодреану є „виправданий через найвищий суд краю“.

ПРОТЕСТУЮТЬ.

ЛОНДОН. — Сімож членів румунської дипломатичної місії в Лондоні повідомили уряд в Букарешті що уступають за своїх становив на знак протесту проти політичних мордів, dokonаних Залізною Гвардією. За те все роблять вони відповідальним Гітлера, згл. Гімлера, начальника Гештапо, якого вважають властивим винновником мордів у Румунії.

СССР. НЕ ДАСТЬ НАФТИ НІМЕЧЧИНІ.

МОСКВА. — Совети не зможуть вивозити нафти, бо цього року не добуто її стільки, як передбачувано. Зате, як заповідає народний комісар нафтової продукції Фейгин, в 1941 році готово бути краще.

ВАРШАВА МАЄ 1,700,000 МЕШКАНЦІВ.

ВАРШАВА. — Згідно з німецькими обчисленнями Варшава має тепер 1,700,000 мешканців. В тому 400,000 жидів.

ФІЛЬМА ПРО ПОЛЬСЬКИХ ЖИДІВ.

ЦЮРІХ (Швайцарія). — Німецьке радіо, як доносять з Берліна, заповіло, що незабаром німці будуть показувати нову фільму, в якій буде представлено життя жидів у Генеральнім Губернаторстві, себто в Кракові, Варшаві й Люблині. Радію подає, що це буде „правдива фільма з правдивого життя“, і де жиди будуть поводитись „цілком вільно“, себто ніби так, як є в згаданих містах. При тому радіо зазначає, що „образи є такі страшні, що їх не будуть показувати жінкам і дітям“.

ДАЛІ ПЕРТРАКТУЮТЬ.

ЛОНДОН. — Советський амбасадор Майський був прийнятий підсекретарем заграничних справ Батлером, при чому, як оголошується, обговорювано політичні й економічні справи.

ЖАЛУЮТЬ ЗА ДОБРИМ ПРЕЗИДЕНТОМ.

СТОКГОЛЬМ. — Ціла Фінляндія жалує, що уступив Кіості Каліо, дотеперішній президент, що має 67 років і нездужає. Його називали „селянським президентом“. Подивлялись його особливо за ту тверду поставу, яку виявив підчас війни Фінляндії з Советами.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)

FOUNDED 1893.

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1914 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед
видачею, в котрій оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

3 Канада належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. "Свободи": BERgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BERgen 4-1016.
4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ВИБИРАТИ ТИХ, ЩО ПРАЦЮЮТЬ

Наближається той час, коли вибиратимемо по відділах У. Н. Союзу урядників, згідно зі статутом і традицією. Не є це звичайна подія, хоч і відбувається кожного року, бо важна не тільки з Союзом, але й з загальною. Це ж відоме, що велика частина народної активності спочиває на відділах У. Н. Союзу, а тим самим, у першу чергу, на відділових урядниках. Коли так, то пам'ятаймо, що тепер такі часи, коли треба визнаватися не тільки на організаційних і фінансових справах, зв'язаних з У. Н. Союзом, але також і на іншій діяльності Союзу. Саме тепер, коли в Америці так багато говориться про різні ідеології, треба добре знати, що представляє собою наша найстарша і передова народна установа під ідейним оглядом. Треба знати, до чого У. Н. Союз накликає своїх членів, які справи попирає та до чого змагав, розвиваючи наше життя в Америці, чи помагаючи визвольним змаганням українського народу в Європі. А знаючи, те, можна такому урядникові краще оборонити нашу організацію перед різними напастями, яких ніколи не бракувало та яких не бракує і тепер, коли мати на увазі спроби темних сил, що хотіли б завдати якийсь удар тій нашій установі, що є сіллю в очах ворогів. А це тому, бо вона гарно розвивається, бо росте вгору і в силу, завдяки чесній і ревній праці.

Ось так ми піднесли в першу чергу такі вимоги до будучих відділових урядників, які „є на часі“. Та це не міняє нашої засади, з якою ми передіде підходили до справи виборів відділових урядників. А та засада є така, щоб при виборах завжди пам'ятати, що вибір це почесне, це громадське відзначення за докрану працю, за вірну службу народній справі, а зокрема Союзній справі. Тому саме знову зазначу, що не треба мняти без потреби таких, що совісно сповняють свої обов'язки і радіб далі працювати. Зате обов'язково треба вибирати нових там, де старі не дописують, де занедбували справу поширення відділу. Є такі відділи, що не проявляють ніякої активності, що літами не приєднують нових членів, що „здають“ батьками нагороджене добро, а не дають щоб У. Н. Союз поширити. А прецінь наша організація побудована на ідейних основах! І саме тому потребує постійно щораз нових ідейних людей, щоб могли виконати не тільки свої фінансові обов'язки, але й ідейні. Як відділи, так і відділові урядники мусять виказувати постійно працю, бо з суми їхньої праці повстає наш національний доробок в Америці. Ось і тому треба ставитись поважно до виборів по відділах У. Н. Союзу. І вибирати працюючих, чесних й ідейних людей. Пригадуємо це завжди, щоб кожний член У. Н. Союзу міг над тим застановитись, а по застанові взяв участь у виборах і вибирав людей праці, що дали доказ відданості У. Н. Союзові. Таких людей У. Н. Союз потребує тепер більше ніж в інших часах.

МОСКВА Є ЗА ЗНИЩЕННЯ БРИТИЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ

Так заявляє канадійський часопис, видаваний в Отаві, столиці Канади.

З нагоди побуту совєтсько-го прем'єра Вячеслава Молотова в Берліні та його розмов з Гітлером появились в британській пресі, зокрема в канадійській, багато різних коментарів. І не диво, бо візита Молотова була свого роду несподіванкою. В британських політичних колах є ще далі багато таких, що вірять, що Великій Британії вдасться перетягнути Совети на свою сторону, або хоч зробити їх справді неутраляними. Ось з цього боку варта послухати, що пише про це канадійський столичний щоденник „Ди Отава Івнинг Ситизен“. Свої погляди про ту справу виявляє він у передовиці п. н. „Загроза іншого вивозу“.

Згаданий часопис підкреслює, що привабливість Молотова в Берліні може мати тільки одно розуміння: намагання Німеччини ще тісніше зв'язатись з Совєтською Росією. І саме тому ось те побачення Молотова з Гітлером може мати дуже поважні наслідки для цілого британського воєнного положення, а тим самим і для Канади. Есенцією цілої комуністичної політики є змагання до всебітньої революції. І вже з того боку, пише часопис, не може бути ніякого сумніву, що Москва хоче знищення Бритійської Імперії.

Далі треба мати на увазі, що властиво Сталін розпочав війну, бо погодився з фон Рібентропом, що прибув до Москви як висланник Гітлера, щодо німецького походу на Польщу. Так є, що війна ведеться в Європі точно після плану Сталіна. Це він же заохочує Гітлера, щоб розторгував капіталістичну систему. Очевидно, що Москва надіється, що Гітлерові не піде легко у війні з Великою Британією. Але на те Сталін і чистить, бо хоче, щоб війна тривала кілька років, та щоб воюючи себе взаємно добре винищили, а зокрема, щоб ослабла таким чином і Німеччина. Та, пише згаданий часопис, коли вже іде про те, хто мав би цілком програсти, Німеччина чи Велика Британія, то Сталін волів би цілком певно поразку Бритійської Імперії. Бо як би не було, а Совєтська Росія таки має багато спільного з нацистською Німеччиною і фашистською Італією. Вона з ними посвоячена... Тому Совети схилились більше до допомоги Німеччині ніж Великій Британії.

Це Гітлер знає і тому іде теж на руку і Москві, дозволяючи їй загартувати різні

землі. І піде їй далі на уступки, бо тепер треба йому грати на Балкан, а далі треба посередництва Советів у справі налагодження крашких відносин між Німеччиною і Туреччиною. Тому Гітлер готов погодитись ще й на те, щоб Совети поширили свою владу на Ірак і Іран, та теж і на Дарданелі.

Без огляду на те, пише далі „Ди Отава Івнинг Ситизен“, який буде вислід відвідин Молотова в Берліні, в кожнім випадку, ті відвідини матимуть далекойдучі наслідки навіть і для самої Канади. Кожне ослаблення в Єгипті, Палестині і на сході, де довгими рурями спроваджується нафта для британських кораблів, перенесе тягар оборони Імперії в далеко більшій мірі як досі, на Північну Америку. Заки мине рік, Канада буде мусити змобілізувати цілу свою силу для тотальної війни. Кожна канадійська фабрика чи робітня кораблів муситиме працювати трьома чергами, ніч і день, як працюють тепер в англійських корабельних верстатах. Кожний купець буде мусити виконувати якусь воєнну працю. Канадійські жінки - робітничі мусять піти до роботи при автоматичних машинах, що виробляють різні деревляні предмети і знаряддя для машин у фабриках муніції, так, як це роблять британські жінки.

Вже тепер чується про недовостачу робітників у Канаді і тим оправдується опізнання в виконуванию контрактів робіт.

У дійсності нема ще недостатці робітників. Є тільки невміння використати того робітника, що є під рукою, з як найліпшою користю. Та вишкіл нових робітників повинен зачатись по цілій Канаді вже в часі теперішньої зими. Кожну середню школу в краю і по містах і містечках повинно запрягтися до помічі. Канадійські інженерські інститути і інші подібні організації повинні бути покликані до помічі. Департамент воєнної обслуги і Департамент праці повинні взятись до мобілізування цілої сили краю.

Треба взяти за певне, що тепер всі більшовицькі сили, по цілм світі, підуть проти Великої Британії, згідно з тим, над чим радили Молотов з Гітлером у Берліні. Та демократичні сили повинні з більшим зусиллям взятись до праці, щоб тому протидіяти.

Ось таке пише „Ди Отава Івнинг Ситизен“. Його питання

СКАРБІНЦЯ ЛЮДСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Чи не чудовий наголовок? Кращого для статті й не придумати. Статтю з ось таким наголовком надруковано в „Комуністі“ з 18. жовтня 1940. Статтю написав І. Кірса, заступник народнього комісара освіти УРСР. Передруковуємо її, щоб загал пізнав, як воно в Советах усе гарно складається, але на папері...

В статті читаємо:

Невпинно зростає культурний рівень трудящих мас радянської країни. Підвищується її інтерес до музеїв, де зібрані неопінені скарби людської культури. Ці скарби допомагають народові оволодіти культурною спадщиною минулого, краще обізнатися з історією батьківщини.

За останні два роки музеї в Україні значно посилили свою роботу. В 1938 р. в УРСР було 71 музеїв; тепер на Україні, включаючи і західні області, їх налічується 125. Абілізувати цілу свою силу для тотальної війни. Кожна канадійська фабрика чи робітня кораблів муситиме працювати трьома чергами, ніч і день, як працюють тепер в англійських корабельних верстатах. Кожний купець буде мусити виконувати якусь воєнну працю. Канадійські жінки - робітничі мусять піти до роботи при автоматичних машинах, що виробляють різні деревляні предмети і знаряддя для машин у фабриках муніції, так, як це роблять британські жінки.

Проведена чимала робота по укомплектуванню музеїв кадрами. Співробітники музеїв підвищили свою кваліфікацію на короткострокових курсах; перевірено склад керівних і наукових працівників. Проте деякі музеї, зокрема Сосницький, Путивльський, Тульчинський, Остерський ще й досі не мають потрібної кількості працівників. Теоретична підготовка багатьох працівників недостатня.

Науково-дослідну роботу проводять Центральний Історичний музей в Києві, Харківський, Одеський, Дніпропетровський історичні музеї, Проскурівський краєзнавчий. Вони організують археологічні експедиції, проводять спільні експедиції з інститутом археології Академії наук УРСР.

Треба сказати, що постановка науково-дослідної роботи в музеях все ще незадовільна: вони в недостатній мірі збирають і вивчають матеріяли XIX і початку XX стол.

як столичного часопису, що виходить у місті, де має осідок домінільний уряд, що стоїть у контакті з британським урядом, вказує на те, що Совети думають далі допомагати державам „осі“, щоб розгромити В. Британію, в що досі багато британців цілком не вірили.

Багато експонатів розпорощено, знаходяться в кількох музеях, а тому їх важко вивчати. Один з серйозних недоліків — те, що лише невелика частина матеріялів експонована — 85% всіх експонатів лежить у фондах. В музеях Київської області експоновано тільки 5.9% всієї кількості матеріялів.

Незадовільна і видавничча робота — жаден музей не видавав навіть путівників, не говорячи вже про окремі роботи. Управління музеїв нічого не зробило в цій справі. Його методичний відділ не допомагає науковій і експозиційній роботі.

За останній час розгортають свою діяльність музеї західних областей. Відзначаючи знаменні роковини визволення Західної України від іг польських панів, Львівський державний історичний музей відкрив перед широкими масами трудящих свої експозиційні зали, де створено відділи: „Первісне суспільство“, „Скіфія і населення Причорноморських степів“, „Київська Русь і Галицько-Волинське князівство“, „Україна XV—XVIII століч“. Народний Комісаріат освіти після кількох наукових працівників в музеї західних областей, проте вони й досі ще не повністю укомплектовані штатами. Це треба зробити найближчим часом.

Незадовільно охороняються у нас пам'ятки культури. Місцеві організації, зокрема Дніпропетровської, Чернігівської, Вінницької областей не приділяють цій справі належної уваги. Багато пам'яток культури потребують реставрації, дбайливого збереження, та про це мало піклуються.

ВИЛЕП ГРІН, президент Американської Федерації Праці, промовляє на конференції організації про відносини до Конгресу Промислових Організацій.

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ II.

(91)

Дзвеніли, дзичали, скриготали, зударюючись, леда дама-ської кричі, часом сичали гадюкою й знов відскакували одно від одного; вюнами виділя, згинаючись то розгинаючись, стрункі постаті лицарські й то наступали, то відступали, немов би в якумсь химерному танці або в узлуватій грі з поклонами й різни-ми поворотами. Змагались всього лиш кілька хвиль, але пів заливав очі, й груди важко дишали...

— Ну, я кінчаю, брате, — мовив раптом Хмель. — Досить забавки!.. Тра діло робити...

Нападаючи й відбиваючи напади, він вишукав слабке місце в умістості свого супротивця й викликав його на повторення того непевного руху, і коли той, запалившись, пі-

шов на принаду, Хмель спритним і сильним рухом вибив у нього шаблю з руки, махнув у повітрі своєю, й полинула лицарська душа правдивого з долини плачів і стогонів просто в райські прохолодні оселі, в обійми чарівних гурій.

— Вже! — сказав Хмель і почав відбиватися від татар, що побачивши загиб свого старшого, кинулися в страшній люті на переможця.

Жбурляй іще вовтузився з своїм, шкодуючи, що має в руці шаблю, а не добру лому.

Зненацька гамір і галас бою збільшився, обернувшись у повторне ревнище. Ззаду на татар та турків кинувся з міста старий Сокира з своїми „турками“ й визволеними з локів і в'язниць та озброєними невольниками. Сам ішов

попереду і врізався в самісіньку гущу. Роззираючись на всі боки, заглядав тяжкі змагання свого Павла з татарським велетнем. Довго не розмірковуючи, скаженими помахами шаблі проклав цілу вулицю аж до сина, ще раз махнув у повітрі гострою кришею й розтварив синового супротивця навпіл.

— Тату! — тільки й устиг скрикнути син, — таж у мене з ним герць...

— Герць? — здивувався Сокира. — Чорт його бери! В усіх у нас теж герць... Не стій, сину, по-дурному, а то ще якийсь голодомозий побачить, що гав довниш, та й рубне зненацька шабелем. Здалий хлопче!

І старий знов поліс своїми страшні удари в саму гущу. Озираючись Жбурляй за побратимом і тепер тільки побачив, у якій він, його Хмель, небезпечі. Розяремим левом стрибнув, себе не памятаючи, до нього, й покотилась татарська та турецькі голови з плечей додолу, а побратим витер/лівою полою заюшене ворожого кривце лице, промовив голосно — „спасибі, брате!“ — й

знову запрацював шабелем попліч із побратимом, доганяючи Сокиру.

Бачив усе тее винозорий гетьман і тільки головою покругив та пишну бороду своєю розгладив, а старшина легко відітхнула й потиху обмінювався вражіннями.

Бій поволі затихав. Зрадливий, як собі думали татари, й підступний напад „одноверців“ відразу перехилив терези шастя і вдачі на бік запорозьких лицарів. Багато з недобитків ворожих, не вважаючи на покрики й погрози ще зацілілих старших своїх, почало розбігатись з боевища до кудили, — переважно до палаючого міста, але козаки наздоганяли, перебігали втікачів і вбивали. Решта ворожих лицарів боронилася, як лви, поки всі до одного не полягли смертю славних.

Бій скінчився. Але сумний, задуманий стояв гетьман на підвісненні й дивився очима, пошнуреними сліз і смутку, перед себе — на величезний майдан, укривий лицарським трупом. На бовбуні вешталися ще братчики, що їм доручалося виносити з бою ранених: по-

ранених ворогів вони просто добивали, а своїх брали на ноші й несли на беріг на чайні та на категорі, де інші, переважно старі запорожці, оглядали їхні рани, проминвали їх, лікували й перевязували. Аж тут стали в пригоді й жіноцькі руки: з своєї категорії розсипалася тая біла челядь по всіх галерах і байдаках, де були ранені, й упала коло них, як коло рідних.

А гетьман усе стояв смутний, невеселий і спозирив укрите трупом і залите християнською й бісурменською кров'ю поле. Козаки, розбившись по курінях, ворухнулись осторонь, оправаляючи себе після бою. Курінні отамани, що не полягли на полі бою, рахували кожен своїх козаків, чунали потилицю й крутили головами; а де отаман наложив голову, там за нього справували діло живі осявули та писарі. Багатьох славних лицарів не дорухався сьогодні кожен курінь, тому не тільки гетьман, а й усі були зажурені, понурі, зосереджені, мовчазні перед маєстатом смерті.

Розвидлялося. Ще блідий, недокровний ранок не в силі

був перемогти бурхливого проміння палаючого міста, та й башти палади ще, як величеські смолоскипи, кидаючи на всіх багрове рухливе сяйво. Східний вітер односив дим на море, далеко-далеко, де навіть не було кому звістити про те, що сталося; хіба то якийсь, може, самітний тарин-рибалка з далекого приморського авула, закидаючи в море вбогу свою сіть, з острахом поглядав скося на страшну заграву й тихо про себе молився й дякував Аллаху, що завжди справедливий гнів його впав не на маленький рідний авул, а на велике місто багатів, розкошів та розпусти, на місто веселощів, гульні, сміху й водночас місто людського, невольницького горя, плачу й мук. Великий Аллах і Магомет, пророк його!..

Діамантова капка канула на довгу просиву бороду гетьмана, другу він змахнув із війсам і озирнувся на гук і гоїм, що в глибокій жалобній тиші вхопило його вуха. Підвелась і поникли голови старшини. Всі вони побачили мішаний людський потік, що

котився з міста просто на них.

— Невольники, невольники, невольники... вітром пронеслося по козацьких гуртах.

Гетьман стояв, дивився журними очима на цей людський потік і мовчав чекаючи. Потік із чоловіків, жінок і навіть дітей у лахмітті, що тільки-тільки прикривало голе тіло, підкотився до гетьманських ніг. Перені, а за ними й усі інші ввали навколішки і з слозами радости дякували гетьманові за визволення з тяжкої неволі та благодія його забрати їх із собою.

Сагайдачний, ледве втримуючись, щоб і собі не заплакати, зіштовп із підвищення до них, узяв одного з хлопців за руки й поцілував його в щоку.

— Такий гарний козарлюга, — мовив до зниклової дитини, — а попов татарам у ясар. Як же це так?

(Дальше буде).

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ЩЕ ОДНА БАЙКА ПРОПАЛА

Майже в самому передодні останніх президентських виборів газети, що виступали проти кандидатури Рузвельта, розписалися широко про секретаря президента, Стівена Ерлія, закликаючи йому, що він побив одного ньюйорського поліція. Пробували при тому розбудити рабські, національні, ба й релігійні упередження. Одним з тих, що з того приводу підіймали найбільше галасу, був звичайно дуже галасливий генерал Гю Джонсон, відомий американський „коломніст“.

Останніми днями генерал помістив у своїй „коломні“ „переконливий документ“ від якогось свого приятеля, з якого виходить, що весь цей виступ проти Ерлія це була чиста напасть. Поплескує генерал, щоправда, і себе по плечі, запевняючи читача, що він не виступав дуже гостро проти Ерлія, але все таки відкинує свої слова на адресу Ерлія й запевняє читача, що Ерлія нестрашний, вірний слуга і т. д.

Скаже дехто: Генерал повинен був уже стояти на своїх, хочби що сталося. Повинен би мати честь. Адже генерал.

Та інші можуть подивитися інакше на генеральську честь: коли людина прийшла до переконання, що загнала, чи не повинна вона признатися? Хочби генерал.

ДРУГА СТОРОНА

З приводу останніх президентських виборів порушено де-що становити жінок у цих виборах. Дещо, бо багато справ не рушано, бо жінки як особна група видимо не грали в них великої ролі.

Декому, що пам'ятає ще жіночу кампанію за політичну рівноправність жінок з чоловіками, пригадалися популярні тоді балачки жінок, що, мовляв, жінки своїм впливом причиняються до „очищення“ політики, себто до відсунення від політики нещасних політиків, політичних ошуканців, демагогів, що обдурюють виборців і таких подібних. Аргументували, що через свою боротьбу проти нерівності й несправедливості жінки перенесли ідеали рівності й справедливості, що вони виступають проти всіх, що такі ідеали намагаються.

Фактичний досвід з політики З'єднених Держав від заведення політичної рівності політ. показує, що як несправедливим є закид, що мовляв надання виборчих прав жінкам заведе в Америці панування жінок над чоловіками та створить в Америці так званий третій пол, так само неправдивою показала ворожба, що жінки починаються до „очищення“ політики. Жінки зовсім такого впливу на політику не мають. Вони на політику не дивляться зовсім здоровше, чесніше, чи розумніше від чоловіків. Це від людини терпіла колісця від нерівності й несправедливості, зовсім не робить її більше чутливою на кривди й несправедливості.

ЗАЩО ІМ БИТИСЯ?

Дивуються нині люди в світі, чому італійці не виказують у війні з Грецією й Англією той відваги, за яку їх вихвалювали пропагандисти фашизму.

Кажуть уже навіть: Видно, що й фашизм не зробить відважного того, хто з уродження богуз.

Та чи не кидає на це питання світла спостереження одного американського журналіста, що для Гітлера й французів італійці нижчі народи, дарма, що французи переможені во-

Коли не можна ждати від французів великої охоти битися за інтереси Гітлера, чому мали би ждати цього від італійців? Чейже не дураки вони, щоби годувати коня, на котрому другий має їхати.

НЕСПОВНЕНІ ПРОРОЦТВА

Дня 28. жовтня італійський посол при грецькому уряді подав грецькому уряду ноту, в котрій італійський уряд ждав від грецького здачі. На випадок, якби грецький уряд відмовився це зробити, то італійський уряд загрозив грецькому, що по ухваленні трох годин італійці почнуть займати всі стратегічні пункти в Греції. Італійський уряд закінчив свою ноту, складаючи відповідальність за усі такі наслідки на Грецію.

Багато було цинічних зав'язок з боку тоталітарних вождів, але багато людей признало цій ноті Мусоліні вершок цинізму.

Від часу подачі цієї ноти минув уже місяць, але Мусоліні не встиг виконати ще найменшої частини своєї загрози. Щоправда, нині є італійці на грецькій землі: воєнні бранці. Читаючи ноту, світ при підшепах фашистської пропаганди думав, що за три дні Мусоліні виголосить триумфальну промову в грецькій столиці: тимчасом Мусоліні нині як говорить промову проти греків, то не має навіть відваги говорити це своїм старим звичаєм з балкону, а говорить через „майк“ з середини палати-фортеці.

Та найбільший сором для Мусоліні ще прийде тоді, коли Гітлер вишле йому на допомогу свої дивізії тоді, як італійські війська нарешті почнуть ставити грекам опір, а Мусоліні Гітлерові руки не буде міг відкинути.

ПРО ВЧИТЕЛІВ

Мортимер Адлер, професор філософії права в Шікаговськ. Університеті, виступив оногоді на конвенції вчителів у Шікаго з промовою, яка облетіла всю американську пресу. Промова була виголошена під час дискусії над навчанням англійської мови, але має загальне значіння.

Як газети донести, проф. Адлер говорив, що навчання в американських школах стоїть тепер на такому низькому ступені, що по скінченню вищих шкіл студенти не вміють читати краще, як шутбаки з шестого ступня, що вони не вміють добре писати, ні добре говорити, ні добре слухати.

„Вони не знають“, говорив він досвідно, „як читати книжку“. І я певний, що він лиш забув додати, що вони не вміють теж читати газети.

Шкода, що неграмотні люди не можуть того прочитати, що проф. Адлер наговорив про неграмотність грамотних. Жидоса би лекше їм на світі.

ЩО НА ЦЕ РОБИТИ?

Проф. Адлер певно знав, що його критику висміяли би, як би він не додав був до неї своїх зарад на вказане ним лихо.

Отже проф. Адлер порадиш завести в школі читання найкращих авторів світа й дискусію над тими творами учителями й учнями. Щоб вчителі могли виконати належно це завдання, вони мусіли би знати штуки й науки. Звідкиж їх узяти в такому числі, щоби обслужити всю шкільну молодь?

Проф. Адлер признає цю трудність і каже: Як учителі цього не потрапляють зробити, то най вони покинуть навчання; тоді до навчання з часом дістануться люди, які знають те, що вчителі знати повинні.

ВІДОЗВА ШИРШОГО КОМІТЕТУ ДЛЯ РЕКОРДУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПІСЕНЬ

Дня 25. листопада 1940 р. (збірку „сес“), себто за 20 півдбулися в Нью Йорку організації збори Ширшого Комітету Для Рекордування Українських Пісень, скликані п. Т. Касковим, головою Комітету Рекордування Українських Пісень, який створив Український Конгресовий Комітет, проголосивши це в пресі дня 8. листопада.

На тих зборах Ширший Комітет ухвалював в наступний спосіб: голова — Теодор Касків; місто-голова — Іван Штогрин; секретар в українській мові — Степан Шумейко; секретарка в англійській мові — Анна Задорожна. Члени: — проф. Олександр Кошиць, Петро Ординський, Віра Стеткевич, Теодор Онуфрік, Василь Гела, Микола Новак і Іван Робертс.

Рішено, щоб кооптувати до того комітету представників різних громад і організацій, що готові допомогти цій культурній справі.

Вироблено теж різні плани для переведення інтензивної кампанії в справі збирання добровільних жертв на рекордування українських пісень і теж для збирання передплат на ті рекорди (\$10 за цілу

Степан Шумейко, секр.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ІСТОН, ПА.

Листопадове Свято.

Дня 17. листопада ц. р. відбулося в нас Листопадове Свято, влаштоване в честь поляглих українських борців. Вступив слово виголосив о. Колтуцький. Хор під управою дякоучителя п. Гриньковича відспівав вязанку українських пісень. Також декламували панні: Катерина Гарон, Марія Яворська, і Марія Колодуб. В другій частині програми панна М. Клячко, учителька з української школи в Факс Чейз, Па., виголосила святочну промову, в якій представила привітанням, що кожний нарід святкує пам'ять своїх великих людей, а також святкує ті історичні дні, в яких відбулися якісь великі історичні події. В Америці святкують Четвертого Липня, як день, в котрім підписано незалежність Америки. В Франції святкують 14 липня, як день, в яким здобуто політичну визначеність Бастілію, що було начеб початком французької республіки. А український нарід святкує Першого Листопада, в яким український нарід на західних землях пірвався до зброї і створив свою самостійну державу. Бесідниця закликала матерей, щоб виховували своїх дітей на добрих і патріотичних громадян, корисних Америці і Україні.

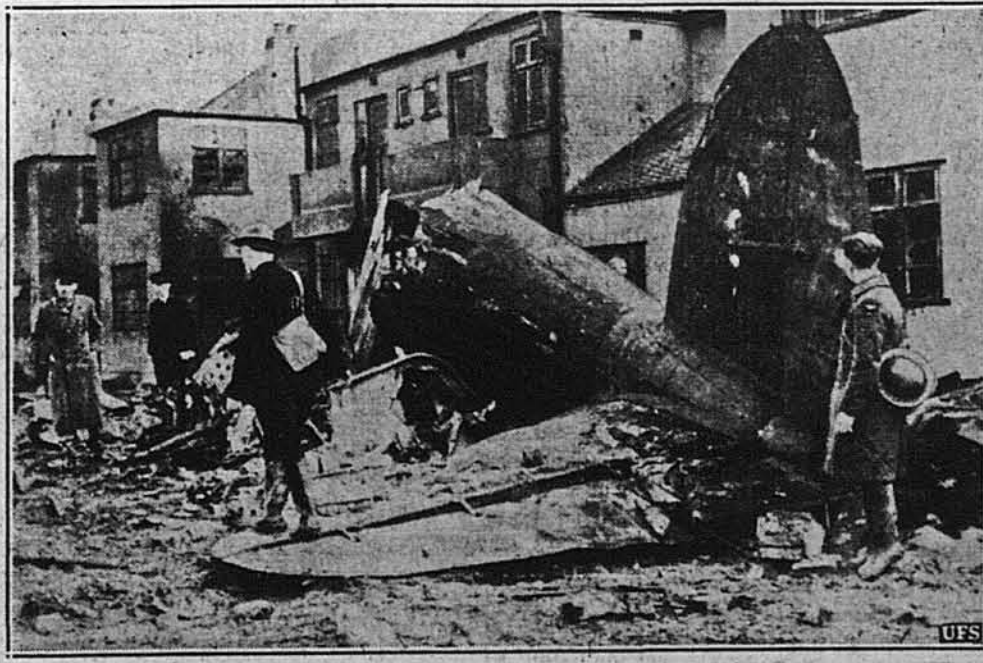
О. Колтуцький подякував бесідницю за таку гарну промову. Хор далі продовжував кон-

церт, переплітаючи пісні деклямаціями шкільних дітей. О. після о. Бойко з МекКеду, Па., виголосив промову, в якій точно пояснив, чому впала українська держава. Не було належного провону, не було людей з потрібним знанням, та передусім не було згоди. Крім того, вороги значно переважали числом. Та українське військо боролось дуже відважно, аж доки зовсім не вибилося з сил, та з воєнних запасів. Бесідник висказав надію, що ще такі повстання самостійна Українська Держава. Останнім бесідником був п. Мельничук, дякоучитель з МекКеду, Па. Він сказав, що в часі української історії напали на українські землі різні вороги. Турки, татари, і всі інші племена, а проте не знищили українського народу, та не здушили в нього волі до своєї держави.

Концерт закінчено українським національним гимном. Жертви зложили по \$1: І. Дешевський, С. Терлецький, М. Колодуб, Г. Галешта, Д. Когут, Т. Кульницький, М. Загородний, І. Вересюк, М. Підгайний, о. М. Колтуцький; по 50 ц.: А. Сокіл, М. Балешта, М. Остук, Ф. Сагатий, В. Боднарський, Ю. Кульницька. Решта дрібними. Разом \$20.20.

Микола Підгайний.

Не варт життя цей, хто зі страху небезпеки або смерті відтягається від служби вітчизні.

НІМЕЦЬКИЙ ЛІТАК, ЩО ВПАВ В АНГЛІЙСЬКОМУ МІСТІ ГОРНЧЕРЧ

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. ДЖ.

Поханування народних працівників.

Український Жіночий Демократичний Клуб, відділ 22. С. У. А., устроїв цього року вже третю з ряду забав як срібне весілля для своїх членкинь. Тим разом, себто 10. листопада, відбулася забава з нагоди 26-літнього ювілею подружжя життя відомих громадян: Семена і Катерини Гладких.

Ювілят стрінено з короваєм, на котрім був вінок молоді, та китицею цвітів. Відтак у-брали молоду у вінок, а вона зворушена й зо слезами в очах привіталась з усіма членкинями.

Нім засіли до стола знятою фотографією, для Ювілейної Книги С.У.А., а потім кожний заняв місце при столі, гарно прибранім і заставленим смачними стравами. Усе те членкині самі зладили. Кожна щось принесла.

Це був не тільки ювілей, бо пані Угорчак нагадала членкам, що пані А. Вагнер обходить того дня уродини, що теж відсвятковано.

Ювілятів привітала председателка пані С. Микитка, передаючи ювілятам гарний дарунок від клубу. Потім попросила паню А. Славську до дальшого ведення забави.

Присутні витали ювілятів і побажали їм всього добра. Усі знаємо, що громадяни Семен і Катерина Гладкі є вірними українськими патріотами, що працюють на народнім полі. При кінці забави голос ювілятів і подякували за несподіванку. Зокрема пані Гладка, як довголітня членка Демократичного Клубу, відділу С.У.А., сказала, що горда, що може працювати в такій організації, що помагає усім народним потребам і нікого не забуває.

Ось так, українські жінки, працюйте в українських організаціях, а ті організації й вас пошанують.

Присутні гості не забули забави також за народні потреби. Зложили: С. і К. Гладкі \$12.00, з чого призначили \$10.00 Демократичному Клубу, відділу С.У.А. на його потреби. По \$1 пані: Процик, Микитка, Вагнер, Цан, Клапо, Дмитриха, Гріца, Журавецька, Косоноцький; по 50 центів пані: Шимон, Наконечна, Барна, Баран, Козачок, Білобраз, Фриц; по 25 центів пані: Завіцька, Славська, Шмайда, Хитрин, Мазур, Підгурська, Біла, Угорчак, Атаманюк, Миць, Осміловська, Улицька.

Збірку розділено на різні цілі.

Соня Микитка.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІ

Дітройт, Міш. — В дописі про діяльність українського Відділу А. Ч. Хреста („Свобода“ з 19. листопада) має бути, що на конвенцію до Ен Арбор їздила пані Гузар з панною Ю. Шустакевичевою, не жаючи трудів і коштів, зв'язаних з тою поїздкою.

ПОЖАР БУДИНКУ НА Б. СВІТОВІЙ ВИСТАВІ В НЬО ЙОРКУ.

НА НАРОДНІ ПОТРЕБИ

РОМ, Н. П.

З ювілею на корисну ціль.

Дня 32 листопада ц. р. відбулось весілля пані Юлії Лисеби, добре знаної громадянки в Ром, котра вийшла заміж за Теодора Мараза з Нью Йорку. Шлюб давав о. Шнурер, в Геркімер, Н. Й., в тамошній українській церкві. Дружбам були Іван Лаврук і Йосифина Яворська. Гості були і з дальших сторін. Серед гарної забави забрав слово І. Лаврук та просив привітати не забути про народні цілі, щоб знали всі, що в нас українська кров і любов до свого народу. Збіркою занялась пані Ольга Дромирецька, і збрала \$7, які вислано на Червоний Хрест \$5, а на покриття конгресу українців в Вашингтоні \$3.

Іван Лаврук.

ГРН ВИБРАНИЙ ЗНОВ ГОЛОВОЮ А.Ф.П.

НЬО ОРЛІНС. — Виліма Гріна вибрано за порядком 17-тих раз головою Американської Федерації Праці. Серед 17 заступників голови знаходиться також Джордж Бравн, голова театральних робітників, якого дехто в газетах отверто називає „генгстером“. Цей Бравн, разом з іншими найвищими урядниками А.Ф.П. буде „боротись“ з генгстерством в юніях.

ЯПОНІЯ ВИЗНАЛА ВАНГА.

НАНКІНГ. — Ген. Ванг підписав договір з Японією від імені „краєвого уряду Китаю“, а японський уряд визнає Ванга і його уряд як представництво „цілого Китаю“. Ось так ген. Ченг Кай-шек оствав со своїм урядом в Чункінгу „по за законом“. Та він проголосив уряд Ванга і цей його договір „незаконним“ і без значіння. Усі здають собі добре справу з того, що уряд Ванга не буде визнаний Великою Британією, ні З'єдненими Державами.

АРМІЯ ГЕН. ДЕ ГОЛЯ.

ЛОНДОН. — Ген. де Голь, що є головою „вільних французів“, заявив у своїй радіовій промові, зверненій до своїх земляків у Франції, що він має вже армію з 35,000 воєнків, 20 воєнних кораблів, 1,000 летунів і 60 торговельних кораблів.

Глупота є божою карою, а знання крилом, яке зносить нас до неба. (Шекспір).

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

ДВА НІМЕЦЬКІ КОРАБЛІ ЗНОВ ПУСТИЛИСЬ НА МОРЕ.

МЕКСИКО СІТІ. — Два німецькі торговельні кораблі, які два тижні тому вже пробували раз прорватись на широке море та доїхати до Європи, але завернули, перелякавшись якихось нерозпізнаних контрторпедовців, тепер пустились знов на широке море, в надії доїхати до берегів Еспанії. Останнього разу один з тих кораблів зо страху перед невідомими контрторпедовцями поповнив „самогубство“, себто себе підпалив.

УКРАЇНСЬКІ СТІННІ КАЛЕНДАРІ на 1941 РІК

- у гарних кольорах
- Календарі друковані українською мовою
- Свята означені читим червоним друком

25 центів один 25 5 за \$1.00

Гуртові ціни подано на більшій замовлення. Належність треба посилати разом із заповненням.

На С. О. Д. не висилається.

- Тарас Шевченко з Бандурою (новий образ)
- Мисс Україна з прапором
- Молода Українка
- Гуцул на полонині
- Наталка Полтавка
- Маруся з Івасем коло кришки
- Сини Мої, Гайдамаки
- Засвітали Козаченьки
- Ангел Хоронитель на дітях на мості
- Ангел хоронить дітей перед поїздом
- Ангел хоронить дітей в човні
- Ангел над дитиною в колісці
- Фарма: діти й качки
- Маленька дівчина з песиками в городі
- Фарма: жінка, діти збирають яблука
- Краєвид: гори, город, хата, озеро
- Краєвид: хата і гарний город
- Христос на Оливній горі
- Роздештво Твоє, Христе Боже наш
- Слава во вишніх Богу
- Христос, Добрий Пастир
- Воскресіння Ісуса Христа
- Пресв. Серце Ісуса Христа
- Пресв. Серце Преч. Діви Марії
- Папа Римський
- Матір Божа і св. Тереса
- Свята Родина

Замовлення слати на адресу:

“SVOBODA”
81-83 Grand Street
Jersey City, N. J.

А. Лотоцький.

ОСТРІВ МАЛЕГАСІВ

Малегаси це головне й найчисленніше населення Мадагаскару. Острів належить тепер до Франції, але до 1897. мав своїх власних володарів із мадегаскського племені „гова“.

Простором Мадагаскар великий на 241,094 квадратних миль, населення має понад вісім мільйонів.

Висока верховина здіймається невдалік східного берега острова, що має 1,200 миль довжини. Верхи сповиті хмарами, доходять до висоти 9,000 стій, вони віддалені всього 50 миль від берега. На цьому вузькому поясі чергуються на перемінну то моклаки, то круглі, порослі травою горби, то ліси, що відсіла здіймаються гори в верховині. В верховинських лісах, у дубах, по скелистих кручах гримлять тисячі водоспадів.

Сливе, єдиною небезпечною для подорожнього на Мадагаскарі є часті бурі й буревії, що спричиняють виливи рік, і моклаки. Через моклаки та багна панує тут пропасниця. Правда — по ріках багато грізних крокодилів. Та кажуть, правда, що небезпечні для чужинців і місцеві урядовці — вони їх не люблять.

Крім крокодилів на Мадагаскарі немає великих звірів. Найбільший — дикий кабан, та він небезпечний тільки для коріння мавіоку.¹⁾ Одноріг живе тільки в уяві туземців. Оповідать собі, що хто його побачить, мусить зараз умерти. Тому, мабуть, ніхто досі не міг описати докладно, як він виглядає — з ним воно так щось так, як у нас із вовкулакою.

Зате, птах „епіріс“ жив колись тут дійсно. Була це порода струсів. Тільки куди більша. Та ці птахи вигинули, й то не так то й давно; яйця їх знаходять ще й досі в пісках на південному й південно-східному бережжі. Та й не дивно: ті епіорнісові яйця

ще свіжі й зовсім добре збережені. Вони тричі такі великі, як струсині.

У густих прадісах аж кишить від звірток „марі“. Ці звірятка схожі на малпи. Іх так і звуть „лімалі“. Найменші з них це бамбусові макі, а найбільші „бабакоті“, що доходять до величини шестилітньої дитини. Це дуже милі звірятка. Коли попадаються в неволю до людей, і як їх власники гарно з ними поводяться, то вже по кількох днях стають такі довірливі, що коди н. пр. загавкають собачки, вони кидаються до свого пана, обіймають його та ховають голівки на його грудях.

В кушах вогких долин кублиться безліч гадя. Всі ці вузкі незвичайно гарні ні одна порода не отруйна, тимто нема чого їх боятися. Ліси лунають співом пташин з різноколірним пір'ям. А великі пишнокрилі метелики літають довкола білих орхідей і синіх кручених паничів (повоїв).

Туземці мають гніду шкіру. Іх ніяк не можна звести до однієї раси; хоч іх усіх звуть одним ім'ям: малегаси, мал'ягати, мал'ягаші, або мадагаси. Головне й найчисленніше племя це „гова“, налічує до 1,200,000 людей. Племя „гова“ до половини — християни, і то протестанти. Є ще інші племена: „бецілео“, більш, ніж 1/2 мільйона, „бецімізаракі“, — понад 400 тисяч, „тополя“ 150 тисяч і „сакаляки“ — 210 тисяч. Крім цих племен, є ще останки первісного населення: „вазімба“. Племя „гова“ тут панувало, з цього племені були туземні володарі. Все населення ділилося на панів, звичайних громадян і рабів, і цей поділ зберігся й досі, дарма, що влада тепер у руках французів. Франція — панує тута всевладно: місцеве населення не має ані свого парламенту, ані не висилає послів до французького парламенту. Тільки при управлі краєм є рада, але й вона має тільки дорадний голос.

Малегаси можуть бути тільки нижчими урядовцями. У війську є поверх дві тисячі європейців, і до сім тисяч туземців. Ясна річ, що старшини — європейці, й то головні — французи.

Одно спільне мають всі туземці між собою — вони дуже балакучі. Люблять танцювати, а як промовляють, то виконують усілякі рухи. Промови з різними рухами, це головна основа всіх святкувань і бенкетів. А всі малегаси легкодущі, добродушні, сліве дитячої вдачі.

Головне цих бурих людей заняття це випас зебу.²⁾ Тих зебу на острові є яких десять мільйонів. На одного малегаса приходиться три зебу.

Хати будують простенькі, з пнів і з листя пальми. Таку хату можна збудувати за один день, а видержує вона багато років. Зо збіжжя управляють найбільше риж. Коло рижу там не багато заходу, не так, як наприклад у Китаї, де він вимагає багато важкої й довгої праці. Тут земля родюча, вогкості доволі, праця коло рижу триває всього кілька тижнів. А жити можна тим рижем увесь рік.

Гарна країна — острів Мадагаскар, із буйною рісненою, родючою землею, багата на золоті скарби, передусім на золото та графіт.³⁾ Але економічно край ще дуже нерозвинений. І, ясна річ, найменше з цього розвитку користають туземці. Звідтіля й не багато вивозять: понайбільше шкіру, риж, лико з пальми рафії та золотий пісок. Залізничі несповна 300 миль. Більших пристаней є чотири. Торговля була давніше в англійських руках, тепер переважно у французьких. Французи використовують населення, як тільки можуть. А воно не звикло боротися, легкодущі, легковірні, дає собі заборати все, задовольняючись нужденним зарібком, що має від білих за найпростіші послуги, от як послів, робітників, візників і т. п. Про розвиток

¹⁾ Породи худоби з горбом товсту на хребті та з малими, простими торчастими копитами.
²⁾ Відміна вугля, має металевий блиск і стало-сінно барву.

ЗА РОЗВІД. — Берtrand Росел, британський філософ, заявив онди на відчті в Нью Йорку, що він змінив недавно свої погляди на подружжя й нині признає, що розвід є кращий ніж заставляти подругів жити проти волі.

ПРО ПЕРЕЦЬ

культури та економічне піднесення країни французи не дуже дбають.

А про великі зиски з Мадагаскару французи мріяли вже давнини-давно. Хоч Мадагаскар відкрили 1506. р. португальці, то не вони мали користи з цього острова. Вже Людовік XIV., могутній французький король, мріяв про скарби з Мадагаскару. Він дав безліч грошей французькому східно-індійському товариству, щоб вислати до Мадагаскару кораблі та навантажило їх там казковими скарбами. Директори цього товариства гроші взяли, поставили в різних околицях Мадагаскару своїх людей за губернаторів і веліли їм прислати собі відтілі звідомлення з усіякими обіянками. Губернатори такі звідомлення виготовили та їх прислали, а король знову дав гроші, і ще більше. Та мадагаскарських скарбів дожидався він даремно; губернатори не прислали й одного зеренця перцю. Товариство післало своїм губернаторам догану за недбалістю. Кількох туземців через ці догани втратило життя, про те ніде не записано. Знаємо тільки, що, щоб король не гнівався за нетерпачливість, товариство післало кілька кораблів до Східної Індії, казало навантажити їх там усіяким добром і доставило це все до Парижу, як посылку з Мадагаскару. Це розбудило великі надії, й король і його міністри дали радо давали гроші товариству. Так було доти, поки можна було, а як уже було годі, тоді директори товариства звернули увагу короля, завжди ласого на гроші, на інший кут світа, а про Мадагаскар — забули.

Описі не було чути вже ні про Людовікові мільйони з Мадагаскару, ні про губернаторів. Мабуть, вуземці розрахувалися з ними, й жили знову спокійно, і навіть із початком XIX. ст. утворили свою державу й господарили, як уміли, поки Франція, вже республіканська, не пригадала собі знову Мадагаскару й його скарби.

Перець, що тепер належить до найзвичайніших кухонних приправ, мав у старині більшу вартість від золота. Коли Яларік, король Готів, був під брамами Риму, в 408 році, щоб здобути це місто, відступив він від цього наміру але під умовою, що дістане багатий окуп. Окуп, якого він зажадав, складався не лиш з певної кількості золота й срібла. Він домагався від римлян у першу чергу 3,000 фунтів перцю. У середніх віках існував у Лондоні Перший Цех. Члени цього цеху збиралися на вочисті сходини, щоб обговорювати певні справи, дотикаючі перцю. Це може видаватися комусь тепер неправдоподібним, однак це є правдою, що воляки, коли грабили місто, передовсім шукали за засіками з перцем. Часто теж нагороджували людей за славні вчинки дарунками, що складалися з перцю. За винаєм помешкання плачено також перцем. Навіть дині є це в силі в Англії плачення за мешкання ягідками перцю (пер-

кор). Це застосовується при плаченню номінального винайму за мешкання, коли будинок доперва будується. При відчитуванні тестаментів спадкоємці були більше захищені тим, скільки перцю вони дістануть ніж грошей, що мали бути між них розділені. Перець був тою причиною, задля якої Васко де Гама обіхав Ріг Доброї Надії аж вкінці дістався до Малайбару, батьківщини перцю. Португальці мали під своєю контролею торговлю перцем, поки голандці не оснували Східно-Індійської Компанії і не почали торгівлі перцем. Королева Елісавета дала чартер Англісько-Східно-Індійській Компанії, а за її прикладом пішли данці, французи і швайцарці. Таким чином перець через цілі століття був дуже цінною приправою, не такою звичайною, якою він є сьогодні. В англійській історії має він особливе значіння тому, що Східно-Індійська Компанія, що одержала чартер від королеви Елісавети, є тою компанією, яка дала початок британській торговельній флотії.

Д-Р С. ЧЕРНОВ

Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
Аналіз крові для подругого свідоцтва.
Геморойди й желажки лікуються без операції.
223 SECOND AVE., cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14.
GRAMERCY 7-7697
Офісові години: 10—8; неділя 11—2.
Жінка-доктор до обслуговування.
X & Флюороскоп. — Екзамінація \$2.00.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET, between 1st and 2nd Avenues, NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до 12. Вечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

КАНВА, НИТКИ ДО ВИШИВАННЯ Д.М. С. І СТЕМПІЛОВА-НІ РІЧІ.
UKRAINIAN BAZAAR,
170 E. 4th ST., NEW YORK, N. Y.

СТІННІ КАЛЕНДАРІ

Вже маємо календарі на 1941 рік. Просимо наших агентів і сторинників замовляти календарі якнайшорше. Для сторинників виробляємо календарі і друкуємо їх фірмою.
Чудові Крашени, Патріотичні, Релігійні, Дітвчі і Літвчі рижки. Ріжкі зазначені червоно, „посли зазначені рижко“. Ціна одного Календаря з переслікою 25 ц. 5 Календарів за \$1.00. Ріжкі карти „Христос Ражаєся“, в формі книжечок з відповідними віршами, ціна за дозін 60 ц. 50 картик \$1.75. 100 картик \$3.00 з переслікою. Шаліоні хустини білі або чорні з рожами, одні \$2.00 з переслікою. Червоні Коралі до українського строю, 3 шурки \$1.50. 4 шурки \$2.00. 5 шурки \$2.50. На складі МІД, Олександрівська, Мак і багато інших річей, потрібних на Свята. Спис календарів висилаємо даром. 263

Для агентів гуртові ціни. Замовлення посылайте до: UKRAINIAN BAZAAR
170 E. 4th ST., NEW YORK, N. Y.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛАДЕЛФІЮ й ОКОЛИЦІ

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS., PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І ВНОЧІ

СЕМЕН П. КАНЯ
Український ПОГРЕБНИК
Цілий похорон навіть за \$150.
433 STATE ST., PERTH AMBOY, N.J.
Phone: P. A. 4-4646

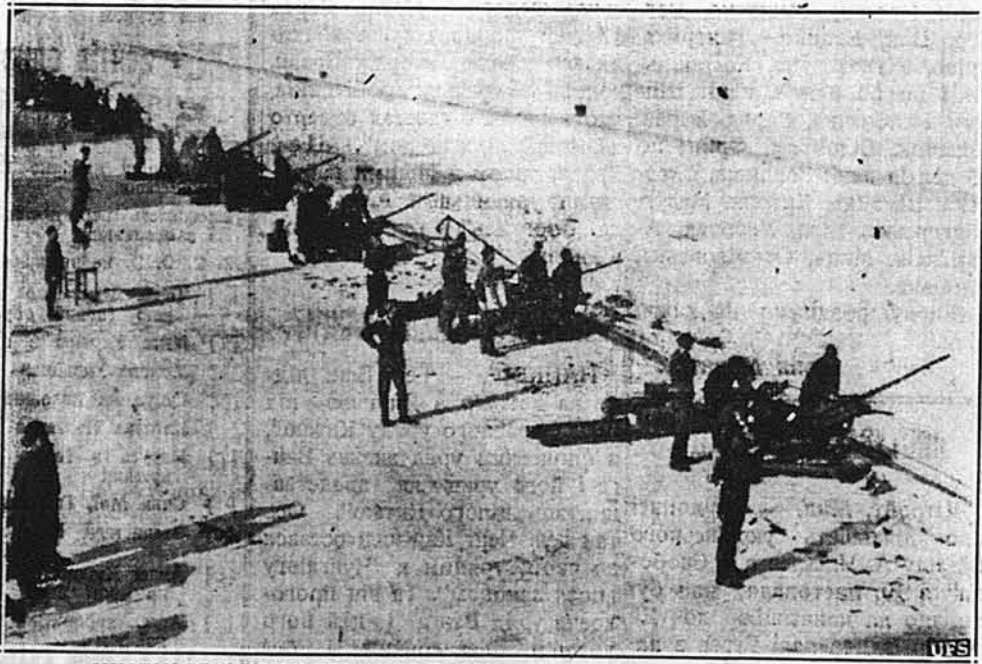

МИРОН ЛИТВИН І СИН
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Обслуга шира і чесна.
Main Office:
383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave., NEW A.R.K., N. J.
Phone: Essex 3-5347
Branch Office (Філія): 969 SOUTH BROAD ST., TRENTON, N. J.
Phone: Trenton 8588

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребам по ціні та іншій як \$150
Обслуга найкраща.
JOHN BUNCO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
ЗАБИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦІ
129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE, (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel.: Melrose 5-6577

ВЯЧЕСЛАВ БУДИНОВСЬКИЙ
НЕБІЖЧИК ХОДИТЬ
Історичне оповідання про цікаві шляхетські й купецькі інтриги з часів, коли історична Польща правила Україною, а турки правили надіями на неї на грабінні.
ЦІНА 75 ЦЕНТІВ.
"SVOBODA"
81-83 GRAND STREET, P. O. BOX 346
JERSEY CITY, N. J.

НІМЕЦЬКІ ПРОТИЛЕТНИЧІ САРМАТИ НА ФРАНЦУЗЬКОМУ БЕРЕЗІ ПРОТИ АНГЛІЙ

ТАРЗАН, ч. 167. Жах на базарі невольниць.

JANE, FEARING TARZAN WOULD BE KILLED, SIGNALLED HIM BACK; BUT THE APE-MAN ADVANCED GRIMLY.

NOW THE AUCTIONEER SAW THAT THE GIANT MEANT TO SEIZE THIS GIRL, THE MOST VALUABLE OF THE SLAVES.

THE FELLOW'S MAD! HE GASPED. AT THE SAME MOMENT HE BECKONED A GUARD.

THE GUARD'S RIGHT HAND DARTED TO HIS SIDE. A HUGE SCIMITAR FLASHED TOWARD TARZAN.

Джейн, побоюючись, що Тарзана вб'ють, дала йому знак, щоб не пробував нічого робити. Але Тарзан грізно поступав вперед.

Тепер сам ліціатор побачив, що цей велетенський задумав схопити Джейн, що його найціннішу невольницю.

„Цей чоловік божевільний“, промовив гайдук. В тій самій хвилині він закивав пальцем на сторожа.

Сторож потихо сягнув своєю рукою по меч, що був у нього збоку. Далі меч заблизив в повітрі. Сторож прямував до Тарзана.